

UN PICTOR ROMÂN ÎN ARDEAL

În ms. Hevenessi LXXIII dela Biblioteca Universităţii din Pesta se află cercetarea făcută cu privire la icoana din satul Sf. Nicolae, lângă Gherla, care vărsase lacrimi, întâia oară, la 1699.

Preotul Mihail declară că a fost zugrăvită „de Luca pictorul din Iclod, nu de parte de Sf. Nicolae: „Fuit picta a Luca pictore in Iclod, non procul a S. Nicolao“.

RĂPORT AL LUI FREYWALD ŞI I. SCHLATTER

(26 Iulie 1848). „Ministru Instrucţiei publice şi alu Credinţii I. Eliade“. N. Creţulescu *către egumen*. Se dau ordine a se ajută lucrul la Bistriţa şi Tismana. „Desrobiţi Țigani ce să luau în lucru clădiri acei mănăstiri, pe viitor să-şi plătească ei capitaţia şi la lucru să fie întrebuinţaţi cu bună tocmală“. Către „cuviosul director al clădiri mănăstiri Bistriţa“. „Salutare şi frăţie“. La 27 Aug. cere socoteală dela început „după regula controlaricească“, pentru „a se da în urmă şi în vederea generalii Adunări ce curând este a i se face deschiderea“.

SCULPTORUL LUI DUCA-VODĂ

Când Turcii luară Cameniţa la 1672, ei cerură lui Duca-Vodă să li dea infăţişarea ei: „chipul şi starea cetăţii“. Duca-Vodă au trimis pe un nemiş din Ținutul Hotinului, pre anume *Grigorie Cornescul, ce eră foarte meşter de scrisori şi de săpături la pietre şi la alte lucruri, de au făcut chip cetăţii Cameniţei de ceară*, cu toate tocmelele ei din lăuntru şi din afară“ (Neculce, în *Letopiseşte*, II, p. 198).

UN ZUGRAV LA 1742

La 1742 un „Mihalachi de la târgul Trotuşului“, „zugrav“ e calificat de „om strein“ (Iorga, *Studii şi Documente*, VI, p. 401, No 1502).

N. IORGA

INSCRIPȚII DELA NEGOEȘTI, PRAEJBA, OLTENI, BENGÊȘTI, OSTROV, PIETRARII-DE-JOS, BORDEȘTI ŞI GUGEȘTI

M-REA NEGOEȘTI — ILFOV

PISANIA :

† **Сен чистинкин и вѣтвенкин храм, съ взсею даже ѡне ѡбителю, създа съ ѡт основани бжгочинною княгинною гсїждною елиною, сбрѣжницю великаго и бжгочтиват гсїдра Іо Матѡї Басарабзи Коеводзи взсеа земля сгрѡвлахинскоа, въ словословіем первоначалнаго трислднаго нехзданаго свѣта. Къ(х) чест же и молбс и похвалением во трїхзданных свѣтов, нх чиновначалник и архистратигѡ Михаила и Гавриила архангелов; свѣк же и своелм и въ вѣчное възпомнанием въ акто ꙗзѡис. Исправник ас ꙗсет Манта пост. попа. Георге ас скрис.**

= Acest cinstit şi dumnezeesc hram cu toate cele ale mănăstirii, ziditu-s'a din temelie de bine cinstitoarea principesă Doamna Elina, soţia marelui şi bine cinstitorului Domn Io Matei Basarab Voevod a toată ţara Ungrovlahiei, întru mărirea celei dintru început în trei puteri (feţe) neziditei lumini şi întru cinstea şi ruga şi lauda conducătorilor întru treime a luminilor, Mihail şi Gavril arhangheli, şi întru veşnică pome-

nire sieși și alor săi, la anul 1648. Ispravnic au fost Manta post; Popa Gheorghe au scris.

(D-l Stoica Nicolaescu a binevoit a ne revedea traducerea în câteva locuri).

BISERICA PREAJBA — DOLJ

INSCRIȚIE:

† AČASTĂ SF(Ă)NTĂ ȘI DUMNEZĂIASCĂ BISERICĂ CE SĂ PRĂZNUESTE HRAMU SF(Ă)NTULUI APOSTOLŪ ȘI ÎNTĂIUL MUCENIC ARHIDIACONŪ ȘTEFANŪ ȘI MARELE MUCENICŪ GHEORGHE FĂCĂTORIULŪ DE MINUNI, CARELE S'AU ZIDITŪ DINŪ TEMELIA EI ȘI S'AU ÎNFRUMUSĂȚATŪ CU TOATĂ PODOABA, DUPRE CUMŪ SĂ VEDE, CU TOATĂ CHELTUIALA ȘI OSTENIALA DUMNIALUI JUPANŪ HAGI STANŪ JIANU VELŪ PAHARNICŪ, ÎN ZILELE PRĚ ÎNĂLTĂȚATULUI ȘI LUMINATULUI MĂRII SALE DOMNULUI IO ALEXANDRU IOANU YPSILANTU VOIVOD, CU BLAGOSLOVENIA PRĚ SFINȚII SALE PĂRINTELUI CHIRIU CHIR CHESARIE, EPISCOPU RIMNICULUI, LA ANU DE LA ZIDIRE 7286, IARĂ DE LA HS. 1778, LUNA LUI SEPTŪ 25.

PE UȘI:

AČASTĂ UȘĂ IASTE A SFINTEI BISEARICI DINŪ PREAJBA, HRAMU SFĂNTULUI ARCHIDĂIACONU ȘTEFANŪ ȘI MARELUI MUCENICŪ GHEORGHE, 1780.

αὐτον τον ἅγιον εὐαγγελιον τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἀγοχοράου πριάζπας μνήμη τοῦ ἁγίου προτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου καὶ ἀποστόλου Στεφάνου καὶ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρου Κορουίου (?) του τροπαιοφόρου, ἀφιεροθὲν παρὰ τοῦ κτίτορος δούλου θεοῦ Στάν ζιαν μέγας πόντελνικος 1798. Δικεμβρίου 25.

PE UN POTIR:

ΤΟΥΤΟ ΠΟΤΙΡΙ(Ο)Ν Ε(Κ) ΤΗΣ ΕΚΚΛΙΣΙΑΣ ΠΡΕΖΠΑΣ, ΑΦΙΕΡΟΜΑ ΤΟΥ ΚΤΙΤΟΡΑΣ ΣΤΑΝΟ ΖΙΑΝΟ ΠΟΣΤΕΛΛΗΚ, 1793.

PE CLOPOT:

ACESTŪ CLOPOTŪ IASTE ALŪ SFINTEI BISEARICI DELA PREAJBA, HRAMUL SFĂNTULUI MUCENICŪ ȘI ARHIDIACON ȘTEFAN ȘI ARHIDĂIACONU (?) MUCENIC GHEORGHE, FĂCUT DE DUMNEALUI CTITOR JUPAN HAGI STAN JIANU VEL POSTELNIC, 1778.

PE O CARTE:

Pentru dresu sf. biserici Preajba, adică al coperitului de iznoavă cu crucile și cu tencuiala din afară și cibocu (sic) acoperișului și celealte, după partida cheltuelilor, au costisit lei 6182, par. 34. Const. Theodor.

INSCRIȚIA ZUGRĂVITĂ:

Constantin Theodor Prazbeanos. Acești de față doi frați Constantin și Theodor cumpărat-au moșia Preajba, anul 1833, cu toate împrejurimile și acareturile și ca niște titori multor ce au făcut de iznoavă acestei sfinte biserici, spre a lor pomenire s'au zugrăvit.

CTITORII:

Peretele din dreapta:

Hagi Stan Jiiianu vel post. ctitor; Hagica Manda Jăian vel post.; — fi: Maria și Dumitrana, Zamfira și Maria; — Ilinca Jiiian vel sătrar, nora dumnealui post.; Zamfir Jăian vel sătrar sãn ego dum. post.

Peretele sudic:

Gheorghe Jăișen vel medelnicer sin postelnic, Zoița Jăișenu vel medeln., nora d-lui postelnic; — fi: Maria, Zoița, Tudora; — Stan Jăișen sin dum. postelnic.

Peretele din stânga:

Hagi Voicu Jișenu tatăl d-lui, Hagica Ivana, muma dumnealui. — Nicolae Vlad vel pit. zet (=ginere); — fi lui Voicu: Radu; a lui Ivan: Voichița; a lui Nicolae: Barbu, Scarlat, Stanca.

POMELNICUL DUM. HAGI STAN JĂIAN BIV. VEL. POST:

Vii: Stan, Ivana, Gheorghie, Stan, Ilinca, Zoița, Nicolae, Rusanda, Ioan, Zoița, Barbu. Morți: Voico, Zamfir, Manda, Stanca, Stana, Petco, Maria, Dumitra, Zamfira, Maria, Zoița, Theodor, Stanu, Vera(?), Theodor.

CTITORII CEI NOI, PE PERETELE NORDIC:

Ioan, Theodor, Zâncă, soția, — copii, Elena, Ion, Theodor Gh. Ion, Constandin Ion, Ștefan Ion, — Constantin Theodor, Prazbeanos, Agafa din Elada, soția dumnealui Prezbeanu, 1834 Sept. 20.

MEȘTERI:

Gheorghe tâmplar, Stanciul meșter de lemn, Danciul, Radu, Barbu, Nichita, Mate.

PE O CARTE:

Să s(e) știe când s'au cutremurat pământu, la leat 1790 Martie 27, în săptămâna luminată.

BISERICA OLTENI — VĂLCEA

ΠΡΕΣΤΑΒΗΝΕ ΔΕΣΑΝΤΡΑ Ιερωνια, ΑΚΤ ρεβίρ (= 1704). ΠΟΛ. Γ.Η. ΙΩΗΚΙΕ ρεβίρ. (= 1754).

In numele tatălui și al fiului și al sfântului duh amin, ziditu-s'au această sfântă biserică, unde se prăznuiește hramul sf. arhiercu Nicolae de citori părinte Eftimie Vlădica și Mihail ep. la anul 1562 Sept. 15; însă fiind această bis. neincăpătoare și aproape căzută în ruină s'au reșărat, legându-să cu fier, s'au înădit încăperea dela femci, s'au făcut turlele și s'au zugrăvit din nou, după cum se vede.

GRAFIT:

Când au luatū Neamții țara: 7225 (=1717). — Leat 7306 (=1798) Daml Ieromonah.

BISERICA DIN BENGHEȘTI — GORJ

PE O PITRĂ:

SUPTŪ AČASTĂ PIATRĂ SĂ ODIHNEAȘTE ROABA LUI DUMNEZEU BĂLAȘA BENG. 7247 (= 1739).

BISERICA DIN OSTROV — ROMANAȘI

INSCRIȚIE:

AČASTĂ SFĂNTĂ ȘI DUMNEZEIASCĂ BISER(I)CĂ S'AU SĂVĂRȘIT ÎN ZILELE PEA LUMINATULUI DOMN IO PETRU MAVROGHENI VOEVOD, EPISCOP FIIND CHIR FILARET. ȘI S'AU FĂCUT CU CHELTUIALA ȘI CU TOATĂ OSĂRDIA DUMNEALUI VEL CLUCERUL NICOLAE GRECEANU, LA ANUL DE LA ZIDIREA LUMII 7296 (=1788).

CTITORI:

Vel clucer Nicolae Greceanu, cucoana Marița Greceanu. — Cuconii Niculița, Ionița, Costăchița, Dimitrie, Ruxandra, Ileana.

PERETELE SUDIC:

Filaret Episcopul, Cucoana Marița Greceanu, Cuconița Casandra.

PERETELE NORDIC:

Jupâncasa Maria Greceanu, Dicu Greceanu vel clucer, Dumitrana și Lascu Scorciu (sof), Dinu vel sătrar.

SCHITUL PIETRARII-DE-JOS

PISANIE:

AČASTĂ SFĂNTĂ ȘI D(UM)NEZEȚSCĂ BESEARICĂ ÎNTRU CAREA SĂ CİNȘTEAȘTE ȘI SĂ PRĂZNUȚȘTE BLAGOVEȘTENILE PEA SF(IN)TEI DE DUMNEZEU NĂSCĂTOAREI ȘI PURUREA FEČOAREI MARIEI, CAREA DEN TEMELIA EI IASTE ZIDIT(Ă) DIN BUN GĂNDUL ȘI CU TOATĂ CHELTUIALA PĂRINTELUI CHIR CLIMENTIE, EPISCOPUL RIMNICULUI XOUL SEVERINŪ, ÎN ZILELE PEA LUMINATULUI DOMNŪ IO MIHAI RACovița VOEVOD, LA CURGEREA ANILOR 7250 (=1742) LA LUNA LUI AG. 26, ISPRĂVIC FIIND CHIR ILARION, PROIN VISTJAR.

PE O PIATRĂ:

SUPT AČASTĂ PĚTRĂ ODIHNESCU OASELE RĂPOSATULUI ROBULUI LUI DUMNEZEU POPEI MIHUL DOSOTEI (?), FRATELE SFINȚII SALE EPISCOP) CHIR CLIMENT, EPISCOP RIMNICULUI, CARE LA SFĂRȘITUL VIEȚEI SALE LUĂND SCHIMĂ CĂLUGĂREASCĂ, S'AU NUMIT MACARIE IEROMONAH, CAREL(E) ȘI AICEA EREA SFINTEI BISERICI ACEȘTIA DINŪ PAJIȘTE, ISPRĂVIND-O DE ZITIT ȘI DE TĂRNOSIT, MULTĂ OSĂRDIE AU ARĂTAT ȘI OSTENEALĂ A DAT, ȘI DUPĂ CE AU ISPRĂVIT S'AU PREȘTĂVIT ÎN ZILELE LUMINATULUI DOMN IO MIHAI RACovița VOIVOD, LUNA LUI MARTIE 23, LEAT 7251 (=1743).

CTITORI:

CLIMENT EPISCOPUL, MACARIE CU DINUL SIN EGO, IOAN BRAT EGO NICULINA.

MĂNĂȘTIREA BORDEȘTI — R.-SĂRAT

PE UN CAPITEL DE COLOANĂ:

**АВЪНЪНА КЪМН.
АМРЯ.**

e faimosul căpitan al Brâncoveanului. Mânăila de Buzău.

Mira trebuie a fi numele meșterului.

CTITORI:

Jupân Mânăil Ionița, Jupanița Iliana ? copii: Chezna, Marie, Răducanu, Ștefan, Șerban, Ioan; în stânga: Constantin, Maric, Jupanița Tudora, Ion Șerban-Voevod.

PROSCOMIDIE:

Pârvin Mutul zugravul, Radu zugrav.

PE AȘĂ:

Mscū Ian. 15 dni, lt 7207 (=1699).

ÎN AMBRĂȘURA AȘII, PICTAȘI:

Pârvin Mutul zugrav și Radul zugrav.

GRAFIT:

Senie ieromonah 7230 (=1722).

PE O CĂRTE:

Să-s știe de când a rășosat părintele Grigorie egumenul dela mânăștirca Bordești, an. 1798.

GUGEȘTI-PUTNA

PE O PIATRĂ:

SUBT AČESTĂ PIATRĂ ODIHNEȘTE ADORMIȚI ROBI LUI DUMNEZEU DIMITRIE VIDRAȘCU ȘI FIUL SĂU CONSTANTIN, SĂVĂRȘIT DIN VIEAȚĂ ÎN ANUL 1839 SI 1856.

PE O CĂRTE:

Acest ohtoih s'au cumpărat în zece lei și s'au dat bisericii dela Gugești, unde se prășmuește hramul Împărașilor și întocmai cu Apostolii: Constantin și maică-sa Elena, 794, Ian. 4.

VIRG. DRĂGHICEANU